

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת חקת

השתלת איברים

פרשתנו מפגישה אותנו עם מיתתה של מרים:

וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְּבַר צֶן בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשֶׁב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מֵרִים וַתִּקָּבֶר שָׁם (במדבר כ, א).

המילה "שם" מופיעה פעמיים: "וַתָּמָת שָׁם מֵרִים וַתִּקָּבֶר שָׁם". מה פשר הדבר?

הואיל והתורה הדגישה את מקום קבורתה של מרים ולא רק את מקום מותה משמע שהקבר איננו רק פתרון טכני לאחסון הגופה, אלא מקום בעל חשיבות עליונה בזכות המת הקבור בו. זהו מקומו של המת עד לתחיית המתים – ואותו יפקדו אוהביו כדי לחלוק לו כבוד, להתחבר לנשמתו וללמוד על דרכיו. חז"ל למדו מכאן על קדושתו של המת גם לאחר פטירתו, וקבעו כי המת אסור בהנאה.

האיסור ליהנות מן המת מובא בהלכה:

מת, בין עובד כוכבים בין ישראל, תכריכו אסורים בהנאה (יורה דעה שטט, א).

כלומר לא רק המת עצמו אסור בהנאה אלא אף הבגד שהיה על גופו בקבורתו.

הלכה זו מלמדת אותנו כמה ערכים חשובים:

- גוף האדם אינו רק מעטפת לנשמה – יש בו קדושה גם מצד עצמו.
- יש לנהוג כבוד בנפטר.
- אין לנצל מצוקה של הזולת להנאות אישיות.

בשל האיסור ליהנות מן המת יש מן הפוסקים שאסרו להשתמש באיבריו של הנפטר להצלת חייו של אדם אחר. ואולם לא כך נפסק להלכה, משתי סיבות:

- א. כלל גדול בהלכה שפיקוח נפש דוחה איסורים, ועל כן למען הצלת חיי אדם מותר להשתיל איבר מן הנפטר.
- ב. הרב אונטרמן הוסיף כי האיבר המושלל אינו נחשב מת – שכן הוא חי ונושם באדם אחר. זוהי מצווה וחסד גדול שגומל הנפטר עם זולתו.

אנשים רבים מחפשים דרכים שונות להנציח את יקירם שנפטר ולקיים מצוות לעילוי נשמתו. אין עילוי גדול יותר ממתן חיים לחלקים מגופו – הממשיכים לחיות בגוף אחר ומעניקים לו חיים ושמחה.

כמה גדולים הם בני עמנו המתגלים במלוא הדרם גם בתקופת מלחמה – וכשחייל נהרג מתוך הגנה על כולנו מוסיפים הוריו ותורמיהם את איבריו להצלת אנשים נוספים. איזו אצילות!

שאל דוד בוצ'קו